

DUINKERKEN, Anton van (pseudoniem van Willem Jan Marie Anton Asselbergs), letterkundige, hoogleraar (Bergen-op-Zoom 2 januari 1903 - Nijmegen 27 juli 1968).

Van Duinkerken verbleef in het groot seminarie, studeerde aan de Rooms-Katholieke Leergangen te Tilburg, werd journalist, in 1940 bijzonder hoogleraar in de Vondelstudie te Leiden, in 1948 hoogleraar in de kunstgeschiedenis aan de Maas-trichtse Academie en in 1952 hoogleraar in de Nederlandse en de algemene letterkunde te Nijmegen.

Van Duinkerken voelde zich reeds als kind vertrouwd met het Brabantse gebied over de landsgrenzen, ook met Antwerpen, voor vele Noordbrabanders „de” stad. Als jongeman bracht hij ook een korte tijd door in het missiehuis te Scheut, met de blijkbaar onrijpe intentie missionaris te worden. Als twintiger maakte hij, alleen en later in gezelschap van zijn vrouw, talrijke wandeltochten door het Belgische deel van het aloude hertogdom Brabant, dat hij als een dierbare eenheid vereerde. Latere reizen door de Zuidelijke Nederlanden, Frans-Vlaanderen inbegrepen, gaven hem een verbluffende kennis van de Vlaamse steden, dorpen, abdijen, hun monumenten, musea, bibliotheken en pittoreske eigenaardigheden. Zijn liefde voor de nationale historie, geschraagd door een fabelachtig geheugen, maakte van hem een uitzonderlijk kenner van onze geschiedenis.

Zijn vroegste redevoeringen en opstellen tonen hem door levensgevoel met het Zuiden verwant: levensliefde, ruimhartigheid, gemoedelijkheid en ook zin voor exuberante feestelijkheid meende hij hier meer te vinden dan in het Noorden. In die zin zijn zijn beschouwingen over Rubens, Vondel, Timmermans, zijn Verdediging van Carnaval (1928) hulden aan de Zuidnederlandse mens, die de stralende en pralende levensvreugde kent. Bovendien voelde hij als cultureel Grootnederlander én als katholiek grote waardering voor de artistiek-religieuze rijkdom van de Nederlandse literatuur, die tot in de 17e eeuw hoofdzakelijk in Vlaanderen te situeren is. Vandaar Dichters der middeleeuwen (1936) en Dichters der contrareformatie (1932), die vooral het Noorden willen bekeren tot een ruimer, meer algeheel-Nederlands inzicht in de literatuurgeschiedenis.

De algeheel-Nederlandse culturele gerichtheid van het tijdschrift *De Gemeenschap* (1925-'41), dat hij hielp stichten, werd grotendeels door hem geïnspireerd. De gedichten die hij in die jaren bundelde, *Onder Gods oogen* (1927), tonen duidelijke invloed

van het Vlaams humanitair expressionisme (Moens, Mussche, Gijsen). In zijn essay *Groot-Nederland en wij* (1931) pleit hij voor de culturele eenmaking van de Nederlanden. Opvoeding, ruimhartigheid, historisch besef brachten hem tot de imperatieve idee dat de verlevendiging van het besef van historische eenheid „de roeping van de hedendaagse Nederlander” is. Bovendien speelde zijn katholieke overtuiging daarbij een belangrijke rol, want in de lijn van J. A. Alberdingk Thijm voelde hij „de scheuring der Nederlanden als een verwerping van het katholieke deel”.

Als stout verdediger van het Grootnederlandse cultuurideaal streed hij tegen sub-nationale bewustzijnsbeperking, enerzijds tegen de beslotenheid van „gehalveerde cultuur onder Hollandse hegemonie”, anderzijds tegen elk Vlaams particularisme. Op politiek gebied maande hij tot voorzichtigheid. Weliswaar voorspelde hij dat de „culturele toenadering haar gevolgen zal hebben voor de politiek”, doch hij raadde de politieke flaminganten zeer „omzichtige voorlichting” in Nederland aan. Helemaal akkoord met de gedragslijn die Thijm op de Nederlandse Congressen en elders aannam, weigerde hij zich in de Vlaams-Belgische politieke twisten te mengen of er zich over uit te spreken. Van Duinkerken heeft zich, met grote liefde voor Vlaanderen, levenslang actief ingezet voor de culturele integratie. Als briljant redenaar en geestig improvisator heeft hij in honderden voordrachten opgewekt tot samenhorigheidsgevoel en blijk gegeven van grondige kennis van het Nederlandse volkskarakter in al zijn schakeringen, van onze cultuurgeschiedenis, zeden en taal. Als journalist van *De Tijd*, *Elseviers Weekblad* en als redacteur van talrijke tijdschriften vroeg hij voortdurend aandacht voor Zuidnederlandse literatuur en geestesleven. Ook zijn in boekvorm verschenen studies over Guido Gezelle (1958), *G. Gezelle's Kerkhofblommen* (1958), *Vlamingen* (1960), zijn redacteurschap van *Dietsche Warande en Belfort* (sinds 1945)

en Spiegel der Letteren (sinds 1956), zijn stimulerende arbeid als Nederlands voorzitter van de Algemene Conferentie der Nederlandse Letteren bewijzen zijn actieve belangstelling voor Vlaanderen en voor de culturele integratie van Zuid- en Noord-Nederland.

Het was dan ook zinvol dat de Katholieke Universiteit te Leuven hem reeds in 1937 het doctoraat honoris causa verleende en de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde hem in 1949 met het erelidmaatschap vereerde. Van Duinkerken behoort tot de Noordnederlanders die in onze eeuw het grootste aandeel hebben gehad in onze steeds groeiende culturele integratie.

LITERATUUR: P. Brachin, *Anton van Duinkerken* (1959; 1971, derde uitgave); - A. Westerlinck, *Anton van Duinkerken, een boventijdelijk talent in onmin met zijn tijd*, in *Dietsche Warande en Belfort*, jg. 108, nrs. 1-4 (1963).

ALBERT WESTERLINCK